

Predavanje *Filozofski skepticizam* Izveštaj*

Predavanje »Filozofski skepticizam« dr. sc. Filipa Grgića s Instituta za filozofiju održano je u utorak, 13. veljače 2024. godine, u Galeriji Kupola Gradske knjižnice Zagreb. Predavanje je bilo dio serije predavanja *Vjera i razum* u sklopu *Akademskih razgovora* koje organizira CePOZIR (Centar za proučavanje odnosa znanosti i religije). Suorganizator predavanja bila je Gradska knjižnica Zagreb.

Ismena Meić, knjižničarska savjetnica i pomoćnica ravnateljice za korisnike i programe, ukratko je najavila predavanje te u ime knjižnice pozdravila predavača Filipa Grgića i voditelja dr. sc. Petra Tomeva Mitrikeskog.

Voditelj, Petar Tomev Mitrikeski, zahvalio je Gradskoj knjižnici i Ismeni Meić na suradnji te je objasnio svrhu *Akademskih razgovora*, u kojima glavnu riječ ima gost predavač. Sami razgovori, napomenuo je Mitrikeski, dio su rada CePOZIRA, koji je dio Fakulteta filozofije i religijskih znanosti i kojemu je svrha otvaranje dijaloga između kršćanske vjere i znanosti. Mitrikeski je naglasio kako taj dijalog nije uvijek lagan, jer mu je cilj uspostavljanje odnosa između suvremenih dosega znanosti s jedne te vjere i religije s druge strane. Zatim je predstavio predavača Filipa Grgić, znanstvenog savjetnik u trajnom zvanju na Institutu za filozofiju u Zagrebu. Mitrikeski je istaknuo neke od bitnih točaka Grgićeve bogate stručne i znanstvene bio-bibliografije, kao što su stručno usavršavanje na Harvardu, preko stotinjak izdanih radova u domaćim i inozemnim časopisima i primitak Državne nagrade za znanost iz 2017., te je napomenuo da je Grgić prvi doktorand Fakulteta filozofije i religijskih znanosti, koji se tada zvao Fakultet Družbe Isusove. Zatim je prepustio riječ dr. Filipu Grgiću.

Filip Grgić zahvalio je Petru Mitrikeskom, CePOZIRU i knjižnici te prešao na predavanje o skepticizmu, koje je osmislio kao opći i povijesni uvod u filozofski skepticizam. Svoje izlaganje Grgić je započeo eksplikacijom dvaju temeljnih svakodnevnih shvaćanja riječi »skeptik«. Tako je napomenuo da pod skeptikom podrazumijevamo nekoga tko je sumnjičav i propituje ono što mu

* Ovaj izvještaj izrađen je u sklopu projekta *Pojam mogućnosti u filozofiji Martina Heideggera i širem povijesnom nasljeđu europskoga filozofiranja* (MogMarH) na Institutu za filozofiju u Zagrebu, praćen od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske te financiran sredstvima iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.–2026. – NextGenerationEU.

se govori ili pak nekoga tko ne samo da sumnja u ono što se tvrdi, već onoga tko to aktivno negira. Ta značenja, istaknuo je Grgić, svoju genezu imaju u filozofiji te je stoga potrebno razmotriti što skepticizam znači u filozofiji, a takvo razmatranje pak zahtijeva povijesnu analizu skepticizma koji ima korijene u antičkoj filozofiji. Grgić je stoga napomenuo kako su se kao skeptici prvi imenovali pironovci, čija je škola trajala od 3. ili 4. st. pr. Kr. do 2. ili 3. st., da bi tradicija skepticizma oživjela u renesansi, a u različitim mjerama i oblicima ostala je dio filozofije do danas. Osvrćući se na izvorni pironovski skepticizam, Grgić je naveo da riječ »skeptik« dolazi od grčke riječi *skeptikos* koja znači onaj koji istražuje ili onaj koji ispituje. To je značenje, prema Grgiću, u osnovu pironovske evaluacije ishoda filozofskih istraživanja. S obzirom da je potencijalni ishod filozofskog istraživanja istina, Grgić je naveo tri moguća ishoda koje navode pironovci, a to su: dogmatizam (filozofi pronadu istinu i onda formuliraju teoriju koju slijede), negativni dogmatizam (filozofi dođu do spoznaje da je istinu nemoguće spoznati pa na temelju toga kreiraju teoriju) i skepticizam (trajno istraživanje koje ne kreira teoriju). Grgić otuda zaključuje da su se skeptici zato smatrali jedinim filozofima, jer su oni jedini pravi istraživači koji uvijek nanovo istražuju. To stalno istraživanje, poentirao je Grgić, moguće je na temelju suzdržavanja od donošenja suda o stvarima, što ne čini nijedna od dvije vrste dogmatika, tako da dogmatici ni ne mogu biti istraživači, već samo svojevrsni usavršavatelji vlastite teorije. Prema različitim interpretacijama suzdržavanja skeptici stoga, zaključio je Grgić, ili odbijaju prihvatiti teorije dogmatskih filozofa ili odbijaju prihvatiti bilo kakvo vjerovanje o stvarima. Grgić je napomenuo kako je prvo shvaćanje tipično za renesansnu francusku recepciju pironizma, dok je drugo tipično humeovsko čitanje. Drugo se čitanje ogleda, istaknuo je Grgić, u skeptičkim tezama Descartesa koje rezultiraju u stavu da je za ispravno vjerovanje nužno odbacivanje alternativnih teorija, što je osnovna karakteristika filozofije nakon Descartesa. Skeptički argumenti, prema Grgiću, stoga postaju uvjeti za razvoj adekvatne epistemologije, kako je to vidljivo pojedinim granama današnje filozofije. Moguće je tako, istaknuo je Grgić, biti skeptik u pogledu slobodne volje, čije postojanje takav skeptik odbacuje. Grgić otuda prikazuje dvije mogućnosti shvaćanja skepticizma, koja se kriju u svakodnevnom shvaćanju riječi skeptik kao onoga koji sumnja ili kao onoga koji odbacuje, a koje shvaćanje ima svoje korijene u interpretaciji pironizma.

Usljedila je rasprava koju je moderirao Petar Mitrikeski, a u kojoj su se dotakli daljnji povijesni problemi skepticizma te odnos religije i znanosti sa skepticizmom. Nakon rasprave Petar Mitrikeski je zahvalio Filipu Grgiću i publici na sudjelovanju.

Time je završilo ovo predavanje i rasprava, koji su zasigurno doprinijeli ciljevima CePOZIRA, na način da se preispitala uloga skepse u potrazi za istinom, što je samo po sebi vrijedno za svakog sudionika kojeg zanima ne samo filozofija, već mišljenje samo.

Tomislav Dretar

